

Oponentský posudek k bakalářské práci „Současná sociální politika hlavního města Prahy vůči Romům, její podoby a cíle“ autorky Kornélie Peterkové (Seminář romistiky, ÚESBS, FF UK)

Oponent: Jan Ort, PhD.

Peterková si ve své práci klade tři základní cíle. Zaprvé zmapovat politik vůči Romům na území hlavního města Prahy, zadruhé sledovat jak a na koho jsou tyto politiky zaměřené a zatřetí sledovat nakolik jsou tyto politiky participativní ve smyslu zapojení samotných Romů.

Autorka prokázala, že je schopná stanovit výzkumné otázky, provést vlastní výzkum, pracovat s odbornou literaturou a návazně sepsat text, který základně splňuje parametry textu odborného. Jakkoliv ke všem těmto třem bodům budu mít níže kritické poznámky, domnívám se, že Peterková v tomto ohledu základně splnila požadavky kladené na bakalářskou práci a doporučuji ji k obhajobě. Na práci lze ocenit výběr tématu dle vlastního autorčina zájmu, včetně reflexe vlastní pozice pracovnice sociálního odboru při jedné z městských částí. Z textu je rovněž zřetelné množství odvedené práce. Peterková prošla celou řadou relevantní dokumentů a kombinovala různorodé výzkumné techniky – kromě textové analýzy provedla strukturované rozhovory / dotazníkové šetření formou e-mailové komunikace, a nakonec i kvalitativně zaměřené rozhovory s důležitými romskými aktéry – zástupci neziskových organizací, příp. „krajským koordinátorem pro romské záležitosti“. Vedle těchto pozitivních momentů, ke kterým lze přičíst i celkový hlubší zájem o sledované téma, který je z textu patrný, spatřuji v textu několik problematických momentů. Jejich výčet nevnímám jako zdrcující kritiku předkládané práce. Uvádím je poměrně otevřeně, a to ve víře, že je autorka schopná je zapracovat do svého dalšího uvažování o tématu.

V první řadě si kladu stěžejní otázku, nakolik je tato práce romistická. Autorka v úvodu slibuje analýzu kvalitativních rozhovorů s relevantními romskými aktéry, což jsem očekával jako tu část, která se bude podrobněji věnovat romské perspektivě, a ve které se projeví určitý romistický vhled. Bylo tedy pro mě zklamáním, že samotným rozhovorům se autorka věnovala na velmi malém prostoru a soustředěnější analýzu čtenáři nepředložila. Práci tak výrazně dominuje přehled realizovaných politik, který jako by byl psaný spíše z pozice hodnotitele vhodného nastavení sociálních politik, respektive autora výzkumné zprávy. Tím spíše, že se autorka na mnoha místech neubrnila hodnotícímu jazyku. Zde se tedy ukázalo i možné úskalí její insiderské pozice pracovnice sociálního odboru. V tomto ohledu se nabízí otázka, zda se jedná o šťastně

zvolené téma, ať už ve vztahu k pozici Peterkové, ale především k romistické disciplíně, která se namísto politik vůči Romům snaží zprostředkovávat perspektivu Romů samotných.

Druhou zásadnější poznámku mám k samotné struktuře textu. Jakkoliv si autorka poměrně přehledně vymezuje cíle práce, v průběhu čtení jsem se trochu ztrácel v tom, jaké téma je zrovna sledováno. Výsledkem je komentovaný přehled politik, dokumentů a grantových výzev, přičemž kritické komentáře působí často poměrně nesourodým a nahodilým dojmem. Zdálo by se mi lepší, kdyby autorka postupovala po vybraných tématech a rozpracovávala je na příkladech nastavení konkrétních politik. Přehled politik navíc působí poměrně odtrženě od úvodu textu.

Mezery vidím v práci s literaturou. V podkapitole „teoretická část“ nenacházím nic, co by se dotýkalo teoretického vymezení tématu. Opakovaná vymezení se vůči Hirtovi s Jakoubkem působí v textu poměrně rušivě, jako by autorka předpokládala, že se odkaz vysvětlí sám. Tyto zmínky bych buď vynechal, nebo rozpracoval. Současně se úplně neztotožňuji s tvrzením o absenci další relevantní literatury o sociálních politikách. Jednak existují mnohé výzkumné zprávy, ale i další texty pro kontext České republiky. Především ale existuje množství relevantní zahraniční literatury, ze které by šly vybrat jeden nebo dva texty právě pro širší uvažování o politikách vůči Romům (např. práce van Baara nebo Angely Kóczé o limitech „integračních politik“). Podobný takový zdroj figuruje v textu pouze ve vztahu k teorii participace, i zde bych si ale představil hlubší diskusi. Právě ve vztahu k tomuto tématu by větší romistický důraz mohl vést autorku k problematizaci romské participace a k otázkám po romské reprezentaci – koho všeho vlastně zastupují jednotliví Romové a romské organizace, a koho už ne? Má být participace skutečně „zapojováním romských odborníků“, jak navrhuje jeden z romských respondentů? V tomto ohledu se mi současně zdá, že autorka příliš jednoduše přistupuje na představu o chybějící občanské společnosti Romů a nezvažuje jiné formy romského politického aktérství.

Nakonec, jednou z kritických připomínek Peterkové je, že z politik vůči Romům vypadává romská střední třída, když jsou často úzce asociovány se sociálním vyloučením. S konstatováním o tenké hranici mezi kategorií sociálního vyloučení a etnorasovým vymezením Romů lze souhlasit a za sebe si myslím, že se autorka mohla soustředěněji věnovat tomu, jaký obraz Romů nám vlastně existující politiky předkládají (včetně toho, jak pojmenovávají cílovou skupinu – to přitom považuji za jednu z nejzajímavějších kritických poznámek Peterkové). Není mi ale zcela jasné, jak by mělo vypadat zaměření na střední třídu a v jakém vztahu by mělo být k politikám, které sledují strukturální nerovnosti a systémový rasismus.

Hlavní otázky na autorku tedy míří směrem 1) ke kritickému rozpracování romské participace, 2) k vyjasnění kritiky zaměření politik na sociální vyloučení, 3) k vyjasnění toho, v čem autorka spatřuje romistický přínos své práce (ke všem bodům viz výše).

Vzhledem k tomu, že některé své kritické body považuji za poměrně zásadní navrhuji pro práci hodnocení **dobře**, případně **velmi dobře** při zdařilé obhajobě.

V Praze dne 23. 1. 2024